LIBRIS | We know books

DINAH JEFFERIES

Înainte de ploi

Ediția a II-a

Traducere din limba engleză de
MONICA ȘERBAN

NEMIRA

LIBRIS | We know books

MULȚUMIRI

Cuvintele nu pot exprima cât le sunt de recunoscătoare tuturor celor de la Penguin/Viking pentru sprijinul pe care continui să-l primesc. Mulțumesc, Venetia, Anna, Rose și Isabel. Mii de mulțumiri lui Lee Motley pentru coperta incredibilă și tuturor echipelor care se ocupă de vânzări și de drepturile de autor, care muncesc atât și reușesc atât de multe. Mulțumesc agentului meu superstar, Caroline.

Nu aș fi putut scrie această carte fără ajutorul tuturor celor pe care i-am cunoscut în India, așa că, mii de mulțumiri lui Nikhil Pandit, director, TGS Tours & Travels Pvt Ltd, Jaipur, Rajasthan, pentru organizarea unei excursii senzaționale. Le sunt profund recunoscătoare lui Thakur Shatrujeet Singh Rathore, Thakurani Maya Singh, Thakur Jai Singh Rathore și Thakurani Mandvi Kumari de la Shahpura Bagh, pentru inimile lor generoase și timpul și atenția pe care mi le-au acordat. Nu a fost doar un loc extraordinar în care să stau, dar istoria locului a și inspirat romanul de față. Îi mulțumesc și lui Thakur Praduman Singh Rathore de la Chandeleo Garh, o oază retrasă, magică. Nu voi uita niciodată cinele pe acoperiș, la lumina stelelor. Le mulțumesc tuturor celor de la Pal Haveli în Jodhpur și lui Thakur Man Singh și lui Thakur Prithvi Singh, proprietarii castelelor Narain Niwas și Kanota din Jaipur. Mulțumiri șoferilor și ghizilor minunați, cu o răbdare fără margini.

Nu pot încheia fără să mulțumesc întregii mele familii pentru că m-a suportat și mai ales soțului meu și bucătarului-șef, Richard, care a fost inspirat să gătească o mâncare indiană grozavă.

Rajasthan este un ținut magic și scrierea poveștii a fost o experiență extraordinară. Mai mult decât în oricare altă parte, e un loc în care sper să mă întorc într-o bună zi. Așa că, poate, mai presus de toate, mulțumirile

mele merg către India și, desigur, către Rajasthan. În caz că vă puneți întrebări cu privire la scrierea anumitor cuvinte din carte, am folosit *Jaipore*, *Udaipore* și *Rajputana* așa cum se scriau ele în perioada în care se petrece acțiunea din roman. Juraipore este, firește, un loc fictiv.

LIBRIS | We know books

CUPRINS

Partea întâi 13
Partea a doua 115
Partea a treia 207
Partea a patra 245
Epilog 319

Nota autorului 323
Mulțumiri 325

LIBRIS | We know books

DELHI, INDIA – 23 DECEMBRIE 1912

Anna Fraser aştepta în balconul împodobit al uneia dintre vilele *haveli*[1] ce se înşirau de-a lungul rutei. La unsprezece dimineaţa, străzile fuseseră spălate şi stropite apoi cu ulei, dar praful ridicat în vârtejuri de vânt tot irita ochii celor din mulţime. Coroanele bogate ale neemilor şi pipalilor[2] din centrul străvechii Chandni Chowk[3] se agitau sălbatic în toate direcţiile, parcă sfidătoare, în timp ce ciorile îşi făceau auzite glasurile, croncănind deasupra aleilor înguste ce porneau în evantai din piaţa principală.

Anna îşi săltă cât mai sus umbreluţa şi privi emoţionată în jos, spre negustorii care vindeau de toate, de la şerbet proaspăt până la peşte prăjit cu chili. Se zăreau fructe cu aspect ciudat, sariuri din şifon, cărţi, bijuterii şi, în spatele ferestrelor cu gratii subţiri, femei care brodau şaluri delicate, din mătase până îşi pierdeau vederea. Acolo unde aerul era îmbibat de aroma lemnului de santal, spiţeriile făceau averi de pe urma uleiurilor şi a poţiunilor în culori bizare. David le spunea tuturor „ulei de şarpe", deşi Anna aflase că unele se obţineau din şopârle zdrobite, iar nuanţele diverse, din rodii. Umbla vorba că aici, în inima oraşului, găseai orice îţi doreai.

Orice îţi doreai! Ce ironie, îi trecu ei prin minte.

Se întoarse spre locul unde urma să apară curând viceregele, cocoţat pe un elefant, alături de soţia lui. Cu pieptul umflat de mândrie, David, soţul Annei, subofiţer districtual, o informase că şi el va merge pe un

---

[1] Casă tradiţională în India, caracterizată prin elemente arhitecturale exterioare bogate şi complexe (n. tr.).

[2] Copaci specifici subcontinentului indian (n. tr.).

[3] Una dintre cele mai vechi pieţe din Delhi (n. tr.).

LIBRIS | We know books

elefant, unul dintre cei cincizeci și trei aleși să îl urmeze pe vicerege în fruntea procesiunii. Delhi avea să devină centrul guvernării britanice, în locul Calcuttei, iar aceasta era ziua în care viceregele, lordul Hardinge, va pecetlui schimbarea printr-o intrare ceremonială în vechiul oraș înconjurat de ziduri. Alaiul pornea de la gara centrală din Delhi și continua pe Șoseaua Reginei.

Anna recunoscu trilul canarilor și al privighetorilor închise în zecile de colivii ce înfrumusețau fațadele prăvăliilor de dedesubt. În depărtare, se auzea și zgomotul aspru scos de cele câteva tramvaie care mai funcționau. Privi din nou în jos, spre marea de culori orientale, exact când lumea începu să se strângă. O strigă pe fiica ei, Eliza.

— Vino, draga mea! Vor ajunge aici în câteva minute.

Eliza stătuse liniștită până atunci, citind ca să mai treacă timpul, dar se repezi afară când auzi vocea mamei:

— Unde, unde?

— N-ai astâmpăr? Încă o dată, răbdare! spuse Anna și își verifică atentă ceasul.

Era 11:30.

Eliza clătină din cap. Aștepta de prea mult timp și, copleșită de o asemenea agitație intensă și nemaiîntâlnită, îi venea greu să-și strunească entuziasmul. Avea doar zece ani, la urma urmei.

— Se apropie clipa când o să-l vedem pe tati, rosti ea.

Anna oftă.

— Uită-te la tine! Ți-ai șifonat deja rochița.

Eliza privi în jos, la rochia albă, cu volănașe, croită special pentru această ocazie. Încercase din răsputeri să nu o mototolească, dar, cumva, nu se împăcase prea bine cu ea. Nu era vorba că nu se străduia să își păstreze hainele curate, dar întotdeauna apăreau lucruri interesante de făcut. Din fericire, tatei puțin îi păsa când aspectul ei lăsa de dorit. Îl iubea cu pasiune. Chipeș și amuzant, o îmbrățișa mereu călduros, oferindu-i o bomboană în staniol, ascunsă în fundul buzunarului de la cămașă.

În spatele localnicilor, britanicii, purtând haine pastelate din pânză de bumbac și, șezând în tribunele aranjate de-o parte și de alta a străzii, păreau lipsiți de culoare. Deși era o zi frumoasă, Anna nu se putu abține să-și spună în sinea ei că indienii arătau apatici, deși poate era de vină vântul rece și aspru ce bătea dinspre Himalaya. Dar cel puțin britanicii

își dădeau silința să afișeze un entuziasm potrivit ocaziei. Anna strâmbă din nas la mirosul de ghimbir și de ghee[1] din aer. Continuă să aștepte, bătând darabana cu degetele pe balustradă. David îi promisese atât de multe când îi propusese să vină cu el în India, dar, cu fiecare an care trecea, magia își pierdea din tărie. Dedesubt, copiii neastâmpărați începeau să se foiască. Unul dintre ei, foarte mic, ieșise în afara liniei trasate și înaintase spre mijlocul străzii, exact pe unde procesiunea urma să treacă în drum spre fort.

Anna încercă să ghicească unde ar putea fi mama lui. *Ce neglijență să-și lase odrasla nesupravegheată!* gândi ea. Zări o femeie cu fustă verde ca smaraldul și șal asortat. Părea pierdută în gânduri, cu privirea fixată pe balcon. Îi trecu prin minte că ar putea fi mama copilului. Avu senzația clară că necunoscuta se uită direct la ea și, când privirile li se întâlniră, Anna ridică mâna să-i atragă atenția la cel mic. Chiar atunci femeia plecă fruntea și ieși din mulțime ca să-și recupereze băiatul neascultător, aducându-l la loc în siguranță.

În timp ce urmărea gloata care curgea într-un val neîntrerupt dedesubt, Anna se bucură că e separată de amestecul pestriț de babe știrbe, cu capul și fața acoperite, de cerșetori singuratici în zdrențe, de negustori și copiii lor, dar și de localnicii înfășurați în șaluri, care parcă țipau unii la alții. Când pisicile porniră în căutarea prăzii pe stradă, toate capetele se ridicară ca să vadă porumbeii înghesuindu-se pe ramurile copacilor. Bărbații de vârstă mijlocie se dădeau importanți, aruncând priviri discrete când și când așa-numitelor „tinere dansatoare", iar de undeva, din spate, răsunară brusc glasuri cristaline de copii, iar Annei îi tresăltă inima.

N-avea cum să nu fie conștientă de trecutul ce impregna fiecare centimetru al pieței istorice, pătrunzând până și în oasele clădirilor. Toată lumea știa că pe aici trecuseră procesiunile împăraților, iar prinții moguli își cabraseră caii în dansuri amețitoare. Acum britanicii veniseră cu planuri mărețe să construiască un Delhi imperial nou și puternic. De la sosirea regelui în Delhi cu un an înainte, pacea triumfase și crimele politice încetaseră. Drept urmare, luarea unor măsuri de precauție fusese considerată inutilă pentru ziua respectivă.

[1] Tip de unt limpede, specific bucătăriei indiene (n. tr.).

LIBRIS | We know books

Auzi bubuitul asurzitor al armelor care anunțau sosirea iminentă a viceregelui. O salvă nouă cutremură aerul și, din mijlocul mulțimii, se ridică un vuiet. Oamenii ocupaseră toate ferestrele și balcoanele, cu capetele întoarse spre direcția zgomotului. Anna simți împunsătura unei senzații de nedescris, aproape ca o premoniție, își va aminti ea mai târziu, dar acum se mulțumi doar să clatine din cap. Își privi ceasul din nou, apoi zări cel mai mare elefant cu putință, care căra o *howdah*[1] argintie splendidă, deschisă, de unde lordul Hardinge și soția lui urmăreau întreaga scenă. Elefantul gri-albăstrui era împodobit în stilul înzorzonat al localnicilor, pictat cu diverse modele colorate și acoperit de țesături din catifea brodată cu fir de aur. Procesiunea trecuse deja de Grădinile Reginei, unde publicului nu i se permisese să se adune. Când intră în Chandni Chowk, uralele se intensificară.

— Nu-l văd încă pe tati, încercă Eliza să acopere larma. E acolo, nu?

— Dumnezeule, ești cel mai nerăbdător copil din câți cunosc!

Eliza privi în jos, în stradă, unde zeci de copii căutau să se repeadă în față. Sprâncenele i se arcuiră.

— Nu cred. Uită-te la ei! Și tăticii lor nici măcar nu sunt în procesiune.

Se aplecă peste balustradă cât de mult îndrăzni, ținându-se bine cu o mână și sărind întruna când șirul lung de elefanți își făcu treptat apariția. Abia reuși să-și stăpânească bucuria.

— Ai grijă! o certă mama ei. Dacă o să mai țopăi în halul ăsta, o să cazi.

În spatele viceregelui se găseau doi ofițeri districtuali special aleși, apoi prinții de Rajputana și căpeteniile Punjabului, pe niște elefanți chiar și mai împodobiți. Erau înconjurați de soldați recrutați dintre localnici, care purtau săbii și lănci, precum și armura pentru ceremonii. Dincolo de ei, venea restul guvernului britanic pe elefanți obișnuiți. Eliza cunoștea ordinea pe de rost. Tatăl ei îi explicase fiecare moment al zilei și fetița insistase ca el să se oprească și să-i facă semn cu mâna când elefantul lui ajungea în dreptul balconului lor. Vântul se mai domolise, soarele ieșise din nou și dimineața se dovedea perfectă. Clipa cea mare venise în sfârșit.

[1] Scaun prevăzut cu baldachin, purtat de un elefant sau de o cămilă pentru transportul persoanelor de vază în Orient. (n. tr.).

Anna își privi ceasul din nou. 11:45. La fix. Pe partea cealaltă a străzii, femeia în verde ca smaraldul își ținea copilul în brațe ca să vadă și el, pesemne. *Mult mai bine,* cugetă Anna.

Britanicii izbucniră în urale vesele, strigând la răstimpuri „Ura!" sau „Dumnezeu să-l binecuvânteze pe rege!". Când lordul Hardinge salută mulțimea, Eliza își zări tatăl. Emoționată, dădu din mâini cu frenezie și, după ce elefantul viceregelui mai înaintă câțiva pași, David Fraser își opri animalul ca să împlinească dorința fiicei sale. Când își ridică privirea spre balcon ca să o salute, o explozie asurzitoare, ca salva unui tun, îi amuți pe toți cei prezenți. Clădirile se cutremurară și întreaga procesiune se opri brusc. Anna și Eliza se uitară șocate spre resturile ce zburau prin aer și spre norul gros de fum alb ce se revărsa spre ele. Zguduită de parcă ar fi primit un pumn în piept, Eliza își frecă ochii plini de lacrimi usturătoare și se îndepărtă de balustradă. Nu pricepea ce se întâmplase. Deși aerul încă vibra, fumul se împrăștie puțin și o zări pe mama ei icnind îngrozită.

— Mami, ce e? strigă Eliza. Ce se întâmplă?

Niciun răspuns.

— Mami!

Însă mama părea să nu o audă. Copila nu știa decât că zburase ceva prin aer, iar acum habar nu avea cum să se poarte. Se holbă la mulțimea încremenită și complet zăpăcită. De ce nu-i vorbea mama? Trase de mâneca Annei și băgă de seamă că mâinile femeii se albiseră nefiresc de cât de tare strângea balustrada.

Dedesubt, oamenii se repeziră înainte și prin norul de praf Eliza îi observă pe soldații care alergau spre vicerege din toate direcțiile. Un miros nesuferit de metal ars și substanțe chimice îi îngreună respirația. Începu să tușească și apucă mâneca mamei din nou.

— Mami! țipă Eliza.

Dar femeia continuă să stea neclintită, cu fața albă ca varul, cu ochii larg deschiși, o stană de piatră.

Cuprinsă de o stare ciudată, în care timpul parcă încremenise, Anna părea conștientă numai de faptul că indianca în verde leșinase. Eliza o văzu și ea, dar nu înțelese de ce mama tot arăta spre femeia cu pricina. Nu știa decât că senzația îngrozitoare din stomac o făcea să plângă.

— Tati e bine, nu-i așa, mami?

În sfârșit, Anna o observă.

LIBRIS | We know books

— Nu știu, iubito.

Și, cu toate că părea să aibă ochi doar pentru femeia de pe partea cealaltă a străzii, Anna își văzuse soțul clătinându-se, apoi prăbușindu-se în față. Preț de o clipă, bărbatul dădu să se îndrepte de spate, ba chiar îi zâmbi Elizei, apoi însă căzu brusc și de data asta rămase nemișcat. Servitorul care ținea umbrela pentru vicerege se prăbușise și el într-o parte și acum atârna nefiresc, încurcat în frânghiile palanchinului.

Eliza nu se gândea decât la tatăl ei. Sigur nu pățise nimic. Trebuia să fie bine. Brusc, știu ce să facă. Desprinzându-se de mama ei, se răsuci pe călcâie, coborî în goană scările și năvăli în stradă, unde se ciocni de un băiat indian, nu cu mult mai mare decât ea. Rămase holbându-se la el uluită, neputincioasă în încercarea de a-și găsi cuvintele.

— Tăticul meu, șopti ea.

Băiatul o luă de mână.

— Haide! Nu mai e nimic de făcut aici.

Dar Eliza trebuia să-și vadă tatăl. Își retrase mâna din a băiatului și își croi drum prin mulțime. Când ajunse în față, îngheță. Elefantul era atât de speriat, încât refuza să îngenuncheze și fata urmări consternată cum un alt ofițer englez lipește o scară de lada mare a unei prăvălii din apropiere, pentru ca tatăl ei să poată fi coborât. După ce reușiră să-l aducă jos, îl întinseră pe caldarâm. La început, trupul lui nu păru vătămat, deși avea fața translucidă ca gheața și ochii larg deschiși din pricina șocului. Eliza se împiedică și aproape căzu când alergă spre el. Îl privi oripilată, apoi îl luă în brațe. Rochia i se îmbibă de sângele singurei persoane pe care o iubea mai presus de orice.

— Mi-e teamă că n-a avut nicio șansă, bietul om, spuse cineva. Șuruburi, cuie, ace de gramofon, sticlă. Se pare că asta au folosit nenorociții pentru bombă. Ceva l-a lovit direct în piept. Aș zice un vârf de harpon. În orice caz, vom dărâma Chandni Chowk ca să punem mâna pe așa-zisul grup eliberator care a făcut-o.

Eliza continuă să-și îmbrățișeze tatăl, șoptindu-i la ureche „te iubesc, tati". Din acest moment, își va spune mereu în sinea ei că a auzit-o.

Apoi, peste murmurele și gemetele mulțimii, băiatul îi vorbi blând:

— Vă rog, domnișoară, dați-mi voie să vă ajut. S-a dus.

Când fetița își ridică privirea spre el, totul deveni ireal.

PARTEA ÎNTÂI

„Departe de noi în vise și în timp, India aparține Orientului antic din sufletul nostru."

André Malraux, *Antimemorii*, 1967

LIBRIS | We know books

1

Statul princiar Juraipore, Rajputana, Imperiul Indian
Noiembrie 1930

Eliza zări fațada castelului o clipă. Felul în care strălucea o șocă – un miraj născut din negura deșertului, bizar și ușor înfricoșător. Vântul care amuțise câteva momente porni să sufle iar. Închise ochii ca să nu mai vadă prelungirea tremurândă a nisipului. Oricât de departe de casă se afla și fără cea mai vagă idee în privința viitorului, nu se mai putea întoarce. Simțea frica în capul pieptului. La vârsta de 29 de ani, aceasta avea să fie cea mai importantă comandă de când devenise fotograf profesionist, deși încă nu se lămurise pe deplin de ce Clifford Salter o alesese tocmai pe ea. Îi explicase că ea e cea mai potrivită să le fotografieze pe femeile din castel, fiindcă mulți încă se agitau la vederea străinilor, mai cu seamă bărbații. Pe deasupra, viceregele ceruse în mod special un fotograf britanic pentru evitarea oricăror conflicte politice. Urma să primească o sumă lunară și, dacă termina cu succes, beneficia și de o primă.

Deschise ochii în aerul greu, plin de nisip și de praf, însă castelul se ascunsese din nou. Deasupra, cerul perfect senin întețea căldura nemiloasă. Călăuza ei spre oraș se întoarse să-i spună să mărească pasul. Își plecă fruntea pentru a-și feri ochii și se urcă în căruța trasă de cămilă, strângând la piept geanta cu aparatul de fotografiat. Mai presus de orice, nu trebuia să-i permită nisipului să-i strice obiectul prețios.

Când se apropiară de destinația lor, își ridică privirea și văzu cetatea de vis care se întindea în vârf de munte. Sute de păsări traversară orizontul liliachiu, fuioarele rozalii ale norilor trasând modele delicate deasupra

IBRIS Publishing

lor. Aproape drogată din cauza căldurii, se chinui să nu cadă pradă mirajului. Venise aici să lucreze, în definitiv. Dar nu vântul chema trecutul îndepărtat, chiar când se apleca de spate să se ferească de el, ci amintirile ei recente.

Când Anna Fraser îl contactase pe Clifford Salter, naşul bogat al soţului ei, crezuse că, datorită legăturilor lui, i-ar putea găsi fiicei ei o poziţie de funcţionar în biroul de avocatură din Cirencester sau undeva similar. Sperase că o va împiedica pe fată să continue cu aventura ei ca fotograf. În definitiv, spunea ea, cine vrea o femeie pe post de fotograf? Dar cineva dorise aşa ceva şi acesta fusese chiar Clifford, care a zis că tânăra e ideală pentru planurile lui. Anna nu s-a mai putut împotrivi. El reprezenta coroana britanică şi răspundea numai în faţa ofiţerului-şef al Rajputanei pe probleme politice sau AGG, care îşi exercitase indirect conducerea celor peste douăzeci şi două de state princiare. El, rezidenţii[1] şi ofiţerii politici minori din statele mai mici aparţineau departamentului politic condus de vicerege.

În prezent, pe Eliza o aştepta un an pe care avea să-l petreacă într-un castel unde nu cunoştea pe nimeni. Primise comanda să fotografieze viaţa din statul princiar pentru o nouă arhivă care să marcheze mutarea definitivă a guvernului britanic de la Calcutta în Delhi. Construirea oraşului New Delhi durase mai mult decât se aşteptaseră şi războiul întârziase totul, dar acum sosise vremea.

Auzise avertizările mamei în privinţa suferinţelor oamenilor şi observă că în afara zidurilor uriaşe ale castelului copiii vagabonzi se jucau în praf şi mizerie. Zări o cerşetoare ce stătea cu picioarele încrucişate lângă o vacă adormită, privind înainte cu ochi goi. Lângă ea, adăpostul improvizat din bambus, ce se sprijinea de zidul înalt, se clătină periculos, două scânduri de lemn desprinzându-se din legături deasupra unui copil despuiat care stătea pe vine dedesubt.

— Opreşte! strigă Eliza şi, când căruţa se opri brusc, sări din ea exact când una dintre scânduri începu să alunece.

Cu inima bubuindu-i nebuneşte în piept, ajunse lângă copil şi îl trase din calea pericolului. Lemnul căzu pe pământ şi se despică în mai multe

[1] Reşedinţele Indiei Britanice erau birouri politice, administrate de un rezident (n. tr.).

bucăţi. Copilul o luă la fugă şi căruţaşul ridică din umeri. *Oare nu le pasă deloc?* se întrebă ea în timp ce urcau rampa.

Câteva minute mai târziu, căruţaşul se dădu jos şi se luă la harţă cu gărzile din faţa castelului. Nu voiau să-i lase să treacă, în ciuda documentelor arătate de el. Eliza privi în sus, spre faţada ameninţătoare. Intrarea cu grilaj enormă era suficient de lată cât să treacă o armată pe-acolo: cămile, cai, căruţe... Auzise că cel care domnea aici avea şi maşini nenumărate. Automobilul în care călătorise ea se stricase şi îşi continuase drumul cu căruţa trasă de cămilă, aşa că Eliza era obosită, însetată şi acoperită cu praf. Îl simţea în ochii care o usturau şi în scalpul iritat. Nu se putu abţine să nu se scarpine, dar asta înrăutăţi lucrurile.

Într-un târziu, la poartă apăru o femeie cu faţa acoperită de o eşarfă lungă şi fină, care-i lăsa la vedere doar ochii întunecaţi.

— Numele?

Eliza îi spuse cine e şi îşi feri şi ea ochii de soarele arzător de amiază.

— Urmează-mă!

Femeia dădu din cap spre gărzi, care, deşi se enervaseră, le lăsaseră să treacă. Se împliniseră optsprezece ani de când Eliza şi mama ei părăsiseră India, mutându-se în Anglia. Optsprezece ani de posibilităţi din ce în ce mai mici pentru Anna Fraser. Dar Eliza se hotărâse să fie liberă. Ei i se părea că se naşte a doua oară, de parcă o mână ascunsă o adusese înapoi, deşi Clifford Salter numai un om ascuns nu era. Putea fi mai atrăgător, dar cu greu găseai un om mai obişnuit decât el. Avea părul de culoarea nisipului, subţire şi gras, iar ochii miopi, de un albastru-pal întăreau impresia de plictiseală. Totuşi, ea îi rămânea îndatorată pentru că îi aranjase o slujbă în ţinutul rajpuţilor, clanurile nobile de războinici ale acestui grup de state princiare din regiunea deşertică a Imperiului Indian.

Înainte de a trece pe sub o serie de arcade splendide, Eliza se scutură de praf cât putu de bine. Un eunuc o conduse printr-un labirint de camere şi coridoare cu podea din mozaic, până într-un mic vestibul. Auzise de bărbaţii castraţi, înveşmântaţi în haine feminine şi se cutremură. Vestibulul era păzit de femei care o priviră fioros pe Eliza, barându-i drumul prin uşile late din lemn de santal, împodobite cu fildeş. După ce eunucul oferi câteva explicaţii, îi dădură voie să treacă, lăsând-o să aştepte singură. Se uită prin încăpere. Fiecare centimetru fusese pictat într-un albastru ca azurul, cu modele aurii ce ieşeau în relief. Florile, frunzele şi

LIBRIS | We know book

elementele decorative filigranate se ridicau pe pereți și traversau tavanul. Până și podeaua de piatră avea covoare albastre. Deși culoarea îți ardea ochii, efectul general era de o frumusețe delicată. Înconjurată de atâtea tonuri senine, se simți o parte a cerului.

Oare se așteptau să-și anunțe sosirea în vreun fel? Să tușească politicos? Să strige? Își șterse palmele umezite de pantaloni și își așeză jos geanta cu echipamentul de fotograf, greu. După un moment de nesiguranță, o ridică din nou. Părul prins într-un coc la ceafă, pantalonii kaki-deschis și bluza albă, inițial apretată – acum mototolită – îi sporeau sentimentul că nu are ce să caute aici. Nu-și găsise niciodată locul în mijlocul decorurilor în culori vii. Își petrecuse cea mai mare parte a vieții prefăcându-se că se integrează în societate, că discută despre lucruri care nu contau, simulând că o interesează oameni care nu-i plăceau. Se străduise din răsputeri să fie ca alte fete, apoi ca alte femei, dar sentimentul că nu aparține niciunui loc o urmărise chiar și în timpul căsniciei cu Oliver.

Într-o cameră de un portocaliu-aprins, dincolo de vestibulul bleu, razele de soare ce pătrundeau printr-o ferestruică dreptunghiulară luminau particulele de praf plutind în aer. Și mai departe, întrezări colțul unei alte încăperi, roșie ca focul, de unde pereții sculptați ai *zenanei* începeau cu adevărat. Știa că *zenana* din palatele regale rajputane interzisese de multă vreme prezența bărbaților care nu aveau sânge albastru. Clifford îi explicase cum aceste încăperi ale femeilor – el le numea haremuri – se cufundau în mister și intrigă. Locuri ale uneltirilor, ale bârfelor și ale erotismului descătușat. Toate femeile fuseseră instruite în „cele șaisprezece arte feminine", spunea Clifford. Bogate în copulații multiple și degenerare morală, adăugase el, făcându-i cu ochiul. Chiar și cu preoții sau poate mai ales cu preoții, deși ofițerii britanici care îl precedaseră munciseră din greu să desființeze practicile sexuale întunecate ale *zenanei*.

Care o fi cele șaisprezece arte? se întrebă Eliza. Dacă le-ar fi știut, poate și căsnicia ei s-ar fi dovedit un succes, dar, amintindu-și solitudinea traiului ei alături de Oliver, pufni.

Un parfum oriental îmbătător, sigur conținând scorțișoară și posibil ghimbir, plus ceva dulce și amețitor, pluti dinspre încăperea roșie, confirmând tot ce auzise ea despre *zenana*. Din cauza lui, simți că se sufocă și tânji să se apropie de fereastră, să tragă draperiile albe și ondulate și să se aplece în afară ca să tragă în piept aer curat.

Brațele începură să o doară, așa că se îndoi de spate și lăsă bagajul greu pe covor, de data asta sprijinindu-l de perete, lângă o lampă în formă de păun, cocoțată pe o coloană de marmură. Cineva tuși grav și Eliza își ridică privirea. Se îndreptă iute de spate și își aranjă șuvițele de păr desprinse din agrafele puse cu grijă. Părul ei lung și gros, care se electriza adesea, îi dăduse de furcă toată viața și cu greu putea fi controlat. Încercă să-și ascundă roșeața din obraji la vederea unui bărbat foarte înalt care stătea în dreptul ferestrei.

— Ești britanică? se interesă el, iar ea se holbă, surprinsă de engleza lui impecabilă.

Când păși în față, lumina pică oblic pe chipul lui. Bărbatul era indian și părea incredibil de puternic. Un praf roșu-cărămiziu îi acoperea hainele, iar un soi de pasăre mare cu capul acoperit de o glugă se odihnea pe brațul lui drept.

— Ar trebui să fii aici? întrebă ea. Nu e aceasta intrarea în *zenana*?

Se uită fix în ochii lui adânci de culoarea chihlimbarului, mărginiți de gene imposibil de negre, și se miră că bărbatul nu purta turban. Nu toți bărbații din Rajput purtau turban? Pielea lui măslinie strălucea, iar părul castaniu bogat era dat pe spate, ondulându-se ușor.

— Cred că ar trebui să cauți intrarea pentru comercianți, adăugă ea, dorindu-și ca el să plece și gândindu-se că e probabil vreun negustor, deși, sincer vorbind, aducea mai degrabă cu un țigan sau cu un menestrel călător. Câteva picături de sudoare i se prelinseră la subsuori. Acum nu numai palmele și le simțea lipicioase.

În acel moment, o indiancă în vârstă intră în cameră, purtând veșmintele tradiționale: fusta lungă numită *ghagra*, o bluză albă curată și un voal lung, sau *dupatta*, care flutura la fiecare mișcare. Culorile alcătuiau o explozie de purpuriu, verde-smarald și stacojiu cu inserții aurii, dar cumva se asortau foarte frumos. Femeia afișa un calm regal, iar un nor de miros de santal plutea în jurul ei. Trase de o sfoară din spatele coloanei de marmură și lampa-păun se aprinse, răspândind o lumină verde-albăstruie peste sclipiciul de pe mâinile ei. Făcu câțiva pași spre Eliza, se aplecă ușor, cu palmele apropiate și degetele îndreptate în sus. Purta multe inele cu pietre prețioase, iar unghiile fuseseră date cu ojă argintie.

— *Namaskàr*, eu sunt Laxmi. Sunteți fotografa, domnișoara...

— Eu... Eu sunt Eliza Fraser.

LIBRIS | We know books

Înclină la rândul ei capul, neștiind ce alte dovezi de curtoazie ar trebui să mai ofere. În definitiv, femeia aceasta era Maharani, regina, mama conducătorului din Juraipore. Clifford îi povestise despre frumusețea și inteligența ei legendare. Împreună cu soțul ei decedat, bătrânul maharajah, aveau meritul de a fi modernizat multe dintre obiceiurile statului. Părul împletit în coadă se răsucea într-o buclă la baza gâtului ei lung și elegant. Pomeții îi ieșeau în evidență, iar ochii negri sclipeau. Eliza văzu că reputația de femeie frumoasă se baza pe un adevăr, dar își dori atunci ca să-i fi explicat Clifford mai multe despre protocol. Nu-i spusese decât să aibă grijă la molii și la furnicile albe. Moliile mâncau hainele, iar furnicile, mobila.

Laxmi se întoarse spre bărbat.

— Și tu? Văd că ai adus iar pasărea aici.

Ridicând din umeri cu un gest familiar, bărbatul își arcui sprâncenele. Eliza băgă de seamă cât sunt de negre și de groase.

— Te referi la Godfrey, spuse el.

— Ce fel de nume e ăsta pentru un șoim? întrebă femeia.

Bărbatul izbucni în râs și îi făcu șmecherește cu ochiul Elizei.

— Profesorul meu de clasice de la Eton se numea Godfrey și era un om foarte bun.

— Eton? rosti Eliza surprinsă.

Laxmi oftă din toți rărunchii.

— Dați-mi voie să vi-l prezint pe al doilea fiu al meu și cel mai obraznic, Jayant Singh Ratore.

— Fiul dumneavoastră?

— Domnișoară Fraser, aveți un tic să repetați tot ce auziți? se interesă Laxmi cu o privire curioasă, apoi zâmbi. Aveți emoții, așa că e de înțeles. Dar sunt fericită că vă aflați aici ca să ne fotografiați viețile. Pentru o nouă arhivă în Delhi, din câte am auzit.

Când femeia pomeni de munca ei, Eliza reveni cu picioarele pe pământ și vorbi entuziasmată.

— Da, Clifford Salter dorește fotografii obișnuite care să prezinte viața așa cum e ea în realitate. Mulți oameni sunt fascinați de India și sper ca unele să fie publicate în cele mai bune reviste dedicate fotografiei. În *Photographic Time* sau în *Photographic Journal* ar fi perfect.

— Înțeleg.

— Un ghid complet al vieții într-un stat princiar pe parcursul unui an. Aștept cu nerăbdare să mă apuc de treabă. Vă mulțumesc pentru invitație! Promit să nu vă stau în cale, dar sunt atât de multe de văzut și lumina este nemaipomenită! Totul se reduce la lumini și la umbre. Știți și dumneavoastră, clarobscurul... Și mai sper să pot...

— Da, da, sunt sigură. În ceea ce îl privește pe fiul meu, veți descoperi că, imediat ce se va curăța de praful deșertului, nu e chiar atât de amenințător pe cât pare în prezent. Haide, recunoașteți! Ați crezut că e țigan?

Eliza simți cum roșește până în vârful urechilor, gândindu-se la propriile haine pline de praf, și o cuprinse fierbințeala, deși nu era cel mai cald anotimp.

— Nu vă faceți griji, după ce stă în deșert cu zilele, toată lumea crede la fel. Are treizeci de ani, e dependent de pericol și preferă natura sălbatică, în locul nostru, al oamenilor civilizați. Nici nu-i de mirare că nu s-a căsătorit încă.

— Mamă! exclamă el și Eliza remarcă de îndată o nuanță amenințătoare în tonul lui.

Jayant se duse să tragă draperia și se sprijini de fereastră, cu o expresie de dezinteres insolent pe chip.

Frustrarea provocată de fiul ei se văzu în tremurul bărbiei lui Laxmi, dar femeia își veni iute în fire și se răsuci spre Eliza.

— Acesta e echipamentul dumneavoastră?

— O parte din el. Restul vine cu o căruță.

Eliza gesticulă vag în direcția pe unde presupunea ea că ar fi căruța.

— O să dau poruncă să fie dus în camera dumneavoastră. Veți sta aici, unde vă putem supraveghea.

Descurajată brusc, Eliza își arătă nervozitatea din nou și femeia izbucni în râs.

— Vă necăjesc, draga mea. Sunteți liberă să plecați și să veniți în castel, după cum vă poftește inima. Am respectat cerințele rezidenților la sânge.

— Sunteți foarte amabilă.

— Nu are nicio legătură cu amabilitatea. E în interesul nostru să încercăm să satisfacem dorințele guvernului britanic ori de câte ori putem. Relațiile dintre noi au fost încordate în trecut, recunosc, dar mă străduiesc să-mi folosesc influența asupra anumitor facțiuni din castel. În fine, destul despre noi. Aveți propria cameră obscură cu acces la apă, așa cum

URBIS | We know books

ați cerut, și veți descoperi cât de confortabile sunt odăile dumneavoastră. Au vedere spre curtea drăguță plină de palmieri pitici.

— Mulțumesc. Clifford mi-a spus că a aranjat cu dumneavoastră deja. Dar mă așteptam... ei bine, la un loc mic numai al meu.

— Nu se cuvine deloc. Și, în orice caz, casa noastră de oaspeți din oraș este în renovare. Pe deasupra, chiar dacă am eliminat *purda*-ul aici, în Juraipore, mulți cred în continuare că femeile ar trebui să rămână ascunse sub văl.

— Sunt convinsă că va fi bine, spuse Eliza, deși nu era deloc sigură.

— Nu, draga mea. Britanicii au senzația că sunt singurii răspunzători de emanciparea femeilor, dar, ca să fiu sinceră, am aprobat doar din buze acest obicei și, după moartea mamei lui, soțul meu m-a sprijinit numai-decât în cererea mea de a renunța la văl. Supunerea și ignoranța femeilor le convenea mai tuturor bărbaților. Din fericire, soțul meu nu s-a numărat printre ei.

— Și ce-o să fac atunci când sunt în afara zidurilor castelului?

— Veți fi însoțită tot timpul, firește. Și asta îmi aduce aminte de prima dumneavoastră misiune. Fiindcă am intrat bine în luna lui Kartik[1], Jayant s-a oferit cu amabilitate să vă însoțească la târgul de cămile din Chandrabhaga. Poimâine. O să aveți și câțiva servitori. Sunt sigură că fiul meu se va bucura că poate folosi engleza, iar dumneavoastră vă veți bucura de târg. Înțeleg că vor fi cămile de toate culorile și multe chipuri interesante ce pot fi fotografiate. Mâine veți merge cu domnul Salter la un meci de polo.

Eliza se enervă cumplit. N-avea chef nici de meciul de polo, nici de târgul de cămile. Nu voia decât să se așeze puțin, să-și tragă sufletul o vreme, în niciun caz să plece nu știu unde, mai ales însoțită de acest prinț, dacă ăsta era statutul lui real. Încercă să zâmbească, dar buzele refuzară să se arcuiască.

— Sperasem că voi vedea castelul mai întâi, spuse ea, observând că prințul o privește cu o expresie curioasă, cu șoimul încă așezat pe braț.

— Mamă, cred că ți-ai găsit nașul.

Când bărbatul rosti cuvintele, Eliza crezu că aude ceva nou în vocea lui. O tachina pe ea sau pe mama lui?

[1] Luna lui Kartik începe pe 23 octombrie și se termină pe 21 noiembrie (n. tr.).

Laxmi murmură ceva și Eliza avu senzația că era puțin probabil ca femeia să creadă că-și găsise nașul.

— Aveți suficient timp să vedeți castelul, dar târgul e de neratat. Veți cunoaște peisajul de țară și o veți întâlni pe Indira acolo. O s-o rog pe Kiri, servitoarea, să vă conducă în camerele dumneavoastră.

— Ai lăsat-o pe Indira să se ducă înainte, mamă? Îmi sună a necazuri.

— Am trimis un bărbat de încredere și o servitoare cu ea. În plus, fata se pricepe bine la cămile.

Soarele se mutase, pesemne, fiindcă acum razele lungi cădeau pieziș pe podea. Laxmi se dovedise deschisă și amabilă, dar Eliza intui că nu trebuie s-o superi. Când ieși din încăpere, cu atitudinea unei regine, bărbatul făcu o plecăciune formală. Acum Eliza îl analiză pe el, îi cercetă fața puternică, cu pomeți înalți, asemănători cu ai mamei, dar mai masculini, sprâncenele ce-i dădeau un aer inteligent, ochii mari de culoarea chihlimbarului și mustața. Apoi el o privi sever și Eliza își plecă fruntea.

— Nu noi te-am invitat, rosti el calm. Ne-am supus unui ordin care ne cerea să-ți oferim acces în castel și să te escortăm în alte locuri. Primim adesea ordine similare de la britanici.

— De la Clifford Salter?

— Întocmai.

— Și întotdeauna vă supuneți ordinelor?

— Eu...

Se opri, apoi schimbă subiectul, dar ea putea să jure că el intenționase să mai adauge ceva.

— Mama își dorește o cămilă de culoarea ciocolatei.

— Există cămile precum ciocolata?

— Numai la Chandrabhaga. O să-ți placă. Puțini britanici se duc acolo. Și cu părul tău de nuanța părului de cămilă, o să te integrezi la fix.

El zâmbi, dar Eliza se încordă și-și trecu mâna prin păr.

— Prefer să cred că e ca mierea.

— Ei bine, aici e Rajputana.

— Și Indira. Pot să întreb cine e?

— Are doar nouăsprezece ani și își face de cap. Indira o să ți se pară foarte fotogenică.

— E sora ta?

Bărbatul se întoarse și se uită pe fereastră.

LIBRIS We know books

— Nu mi-e rudă. E o miniaturistă foarte talentată. O artistă. Locuiește aici sub protecția mamei.

Eliza auzi glasuri de copii care râdeau și țipau undeva dincolo de fereastră.

— Nepoatele mele, explică el, făcându-le cu mâna.

Se răsuci apoi s-o privească.

— Trei păpușele, dar niciun nepot, spre rușinea fratelui meu.

O tânără intră în cameră și îi ceru Elizei să o urmeze. Ea își ridică geanta, ușor iritată. Cum putea să spună el un asemenea lucru în fața ei? Chiar credea că e o rușine să ai doar fete?

— Lasă-l. Ți-l va aduce cineva.

— Poate sunt doar o femeie, dar prefer să-l duc eu.

El înclină din cap.

— După cum ți-e voia. Să fii gata poimâine, la șase! Nu e prea devreme pentru tine?

— Firește că nu.

Jayant păru că o cercetează cu atenție.

— Ai și ceva haine femeiești?

— Dacă te referi la rochii, da, dar când lucrez pantalonii mi se par mult mai potriviți.

— Păi, o să-mi facă plăcere să te cunosc, domnișoară Fraser.

Zâmbetul lui indulgent o enervă mai tare decât ar fi trebuit. Cine se credea bărbatul acesta arogant ca să-și permită să o judece? Leneș, răsfățat, fără nicio țintă, neîndoielnic, ca toți indienii de origine regală. Cu cât se gândea mai mult, cu atât devenea mai iritată.

Eliza se trezi devreme a doua zi. Perdelele subțiri și soarele strălucitor o siliră să-și acopere ochii când sări din pat și se duse să se uite pe fereastră. Se lăsă copleșită de senzația ciudată că, în pofida anilor scurși, ceva din țara asta orientală încă îi curgea prin vene și că rămăsese adânc înrădăcinat în ea. Mirosul simplu de pământ îi stârnea amintiri de demult și peste noapte se trezise de câteva ori, simțind chemarea unui lucru nedefinit. În văzduh plutea aroma nisipului din deșert, iar ea inspiră cu nesaț aerul răcoros al dimineții, deopotrivă entuziasmată și emoționată.

Priveliștea din curte se ridica la nivelul promisiunilor și zâmbi când zări maimuțele sărind dintr-un copac în altul și jucându-se în cele mai

mari leagăne pe care le văzuse vreodată. Castelul – doar o parte a citadelei imense – se înălța în vârful unui deal abrupt din calcar, dominând orașul poleit cu aur. Panorama de dedesubt cu acoperișurile plate îi tăie răsuflarea, iar ea își cuprinse umerii cu brațele, în semn de încântare. Micile case pătrățoase, cuibărite una într-alta în apropierea zidurilor cetății, străluceau în nuanțe de ocru-aprins, dar clădirile mai îndepărtate păleau sub linia orizontului într-un val argintiu, acolo unde orașul se unea cu deșertul. Parcă avea în față cutia cu acuarele a unui copil, ce conținea toate nuanțele sublime ale auriului și ale caprifoiului mângâiat de soare. Presărați ici și colo, printre case, copacii prăfuiți se înălțau spre lumină și deasupra orașului stoluri uriașe de păsări coborau în picaj.

Domnea răcoarea, dar Eliza bănui că, până la amiază, temperatura va atinge 24 de grade, dacă nu și mai mult. Șansele de ploaie erau minime. Se întrebă ce să îmbrace pentru un meci de polo și se opri la o cămașă cu mâneci lungi și o fustă de gabardină grea. Alegerea hainelor îi dăduse bătăi de cap săptămâni la rând înainte de călătoria ei lungă pe vas spre India. Mama ei se dovedise neputincioasă, părea că își amintește numai de rochiile de seară pe care le purtase în perioada petrecută în India, înainte ca soțul ei, tatăl Elizei, să fie omorât. Eliza nu-și mai amintea decât foarte puține lucruri despre zilele acelea, dar chiar și acum i se punea un nod în gât când se gândea la el.

Viața nu fusese deloc ușoară și, după ce soțul ei, Oliver, murise, Eliza se întorsese să locuiască acasă, unde descoperise că Anna ascundea constant sticle de gin, de obicei, sub pat sau sub chiuveta de la bucătărie. Anna continua să-și nege viciul și, uneori, episoadele de beție crâncenă i se ștergeau complet din minte. În cele din urmă, Eliza renunțase să mai spere. Clifford Salter apăruse ca o mână întinsă de soartă. Prin venirea ei în India, tânăra căuta să se rupă de trecut și totuși trecutul, și nu doar mama ei, nu-i părăsea gândurile.

Se uită în jurul camerei. Spațioasă, cu patul ascuns în spatele unui paravan, cu un fel de spațiu de zi aranjat într-un colț, unde se aflau un fotoliu mare și o canapea confortabilă, iar dincolo de el arcada dădea într-o mică sală pentru cină. Nu existau semne de molii sau de furnici. O altă arcadă decorativă de pe peretele opus patului ei cu baldachin ducea spre o baie luxoasă. Ușa către camera obscură se afla în exterior, pe

LIBRIS | We know books

coridorul întunecat, și se bucurase când primise confirmarea că numai ea va avea cheia de acolo.

În timp ce își aranjă hainele, se gândi la sosirea ei cu o seară în urmă, exact când soarele strălucitor înroșise cerul. Clopotele de la templu bătuseră și două fete, care se plimbau în zigzag pe patine cu rotile, aproape că o dărâmaseră. Țipaseră chicotind și își ceruseră scuze în hindi. Eliza, mulțumită că le înțelesese cât de cât vorbele, îi era recunoscătoare bătrânei ayah care o învățase limba în copilărie. Lecțiile luate recent pentru împrospătarea cunoștințelor ajutaseră și ele.

Curând după aceea, un servitor cu mănuși imaculate, purtând o uniformă albă și un turban roșu, îi adusese castroane cu dahl, orez și fructe pe o tavă de argint și, după ce despachetase, se culcase devreme. Dacă zgomotele nu ar fi fost atât de multe, probabil că ar fi adormit imediat, obosită după lunga călătorie din Anglia, la care se adăugase drumul spre Delhi, apoi încă o zi până la Juraipore. Zarva își spusese cuvântul însă. Muzica, râsetele, trilurile păsărilor, orăcăitul broaștelor și strigătele copiilor până târziu în noapte: toate pătrundeau prin fereastra ei, alături de țipătul ascuțit al păunilor – un sunet mai degrabă ca al pisicilor în călduri –, tulburându-i liniștea.

Rămăsese întinsă în pat, fără să poată adormi, chinuită de noaptea tulburătoare din Juraipore. Tobele, instrumentele de suflat, fumul din aer, dar, mai mult decât orice, senzația omniprezentă a unei vieți trăite din plin în ciuda sărăciei și a lumii aspre din deșert.

Fără să-și poată opri vâltoarea gândurilor, se gândi la tatăl și la soțul ei. Oare va fi vreodată pregătită să se ierte pentru ce se întâmplase? Va trebui, dacă avea de gând să profite la maximum de această șansă unică. Nu putea risca să se întoarcă înfrântă la mama ei. Cu greu îndrăznea să admită că ajunsese să redescopere ceva dinlăuntrul ei, ceva ce pierduse în ziua în care plecaseră în Anglia.

2

Ziua devenise arzătoare și Eliza începu curând să asude, simțindu-se mult prea îmbrăcată. O zi mai degrabă potrivită rochiilor de vară din muselină, nu veșmintelor grele, deși Clifford purta un costum din olandă cu guler și cravată. Se așteptase să găsească mai multă lume, ca la o petrecere în grădină, dar, cum suporterii veseli se adunau de ambele părți, în aer plutea entuziasmul. Eliza nu mai participase niciodată la un meci de polo și terenul, înconjurat de copaci și de garduri metalice, cu dealul maiestuos în fundal, părea idilic.

— Bine măcar că e uscat aici, comentă Clifford. Spre deosebire de Anglia, unde terenurile noroioase chiar sunt o problemă.

Bărbatul îi spuse că echipa britanică era alcătuită din ofițeri ai armatei din Escadronul 15 Lăncieri și se părea că aduseseră cu ei o grămadă de suporteri extrem de gălăgioși, dintre care mulți băuseră deja pe săturate. Mai apăruseră și alți angajați ai armatei, alături de servitorii lor, precum și încă doi jucători pe post de rezervă, în caz că desfășurarea meciului ar fi impus ajutorul lor.

Eliza aștepta lângă Clifford, privind mica mulțime. Chiar lângă grupul principal de suporteri britanici, un bărbat și o femeie înaltă stăteau în picioare, braț la braț. Femeia se uită în direcția lor și zâmbi. Clifford o observă și îi șopti Elizei că doamna respectivă e soția doctorului, Dottie Hopkins.

— Îi vei cunoaște mai târziu, adăugă el. Oameni cumsecade.

Femeia părea prietenoasă și Eliza se bucură la gândul că îi va fi prezentată. În partea opusă, prindea contur un grup mare și gălăgios de suporteri indieni, însoțiți și aceștia de un roi de servitori îmbrăcați formal. Nu-și putea desprinde ochii de la ei.